

UNIUNEA NAȚIONALĂ A BAROURILOR DIN ROMÂNIA
CONSILIUL UNBR

HOTĂRÂREA nr. 712/28 martie 2013

În baza prevederilor art. 66 lit. f), g) și s) din Legea nr. 51/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale art. 312 alin. (1) lit. b) din Statutul profesiei de avocat, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 898/19 decembrie 2011,

Ținând cont de propunerea Consiliului de Conducere a INPPA, conform art. 13 lit. d) din Statutul INPPA,

*Consiliul Uniunii Naționale a Barourilor din România, întrunit în ședința din **28 martie 2013***

H O T Ă R Ă Ș T E :

Art. 1. – Se aprobă Planul de învățământ al Institutului Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților – INPPA, cuprins *în Anexa la prezenta hotărâre.*

Art. 2. – **(1)** Prezenta hotărâre va fi comunicată Institutului Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților - INPPA și barourilor și se va afișa pe site-ul INPPA - www.inppa.ro

(2) Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților - INPPA va proceda la transmiterea hotărârii către centrele teritoriale ale acestuia.

P R E Ș E D I N T E ,

Av. dr. Gheorghe FLOREA

**PLANUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT
al Institutului Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților – INPPA**

Pregătirea inițială

Pentru aplicarea întocmai a dispozițiilor art. 18 alin. (1) - (3), art. 20 alin. (1), art. 23 alin. (2) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în Monitorul Oficial nr. 98 din 07.02.2011,

Pentru respectarea întocmai a art. 64 alin (2) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și aducerea la îndeplinire a hotărârilor Congresului avocaților privind perfecționarea pregătirii profesionale a avocaților,

s-a procedat la elaborarea Proiectului *Planului de învățământ al INPPA* - pentru anul 2013.

La elaborarea Planului de învățământ s-au luat în considerare rezultatele activității desfășurate în cadrul INPPA potrivit planurilor de învățământ aplicate în anii anteriori, problemele ridicate de cursanți și de formele de exercitare a profesiei în care aceștia își desfășoară activitatea, sesizările membrilor Consiliului de Conducere al Institutului, rațiuni de compatibilizare a pregătirii profesionale inițiale a avocaților în cadrul INPPA cu pregătirea desfășurată în cadrul Institutului Național al Magistraturii și în alte instituții de formare profesională ale profesiilor conexe sistemului judiciar (notari, executori judecătorești).

Obiective generale:

- aplicarea efectivă începând cu anul 2012 a dispozițiilor art. 18 alin. (3) și art. 23 alin. (2) din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, prin conlucrarea cu facultățile de drept agreeate de Uniunea Națională a Barourilor din România (UNBR) și menținerea posibilității ca în anul I de stagiu să se frecventeze cursuri de masterat - cu acordul avocatului îndrumător - la facultățile de drept agreeate de UNBR, formă de pregătire profesională inițială prin aprofundare teoretică a unor domenii de specialitate, recunoscută în profesie.

- extinderea pregătirii profesionale inițiale și la anul I de stagiu, prin elemente de cunoaștere a eticii și organizării profesiei de avocat, precum și discipline care aduc informații utile sau dezvoltă abilități necesare profesiei (organizarea instanțelor și parchetelor; argumentare juridică; metodologia actului juridic și judiciar);

- reducerea în ansamblu a timpului efectiv petrecut de cursanți la sediul INPPA, aceasta contribuind la o mai bună valorificare a timpului acestora în folosul formelor de exercitare a profesiei în care își desfășoară activitatea;

- schimbarea metodei de pregătire profesională inițială: înlocuirea cursurilor și atelierelor care tind să epuizeze informațiile prin prelegeri și dezbateri, cu activitățile tutoriale în care formatorul INPPA trasează numai liniile principale ale pregătirii, informează asupra noutăților în materie, răspunde la unele probleme ridicate de cursanți sau prezintă un caz practic din care

cursanții să înțeleagă metoda utilizată pentru rezolvarea acestuia precum și modul în care trebuie să efectueze lucrările profesionale;

- crearea instituției *formatorilor ce desfășoară activități tutoriale în cadrul INPPA* și cea a *Caietului de lucrări profesionale*, formă de materializare a pregătirii care va reflecta activitatea individuală a stagiului și care va asigura legătura dintre pregătirea din INPPA și cea din cadrul formei de exercitare a profesiei în care își desfășoară activitatea stagiulul, prin conlucrare cu tutorele INPPA.

Obiective speciale:

- Familiarizarea stagiului de anul I cu aspectele de *etică și organizare profesională* și dobândirea unor cunoștințe sau formarea unor aptitudini necesare în exercițiul profesiei și care nu fac obiectul programelor universitare (*organizarea instanțelor și parchetelor; tehnici de argumentare judiciară; metodologia actului juridic și judiciar*):

a. însușirea cunoștințelor despre etica și organizarea profesiei de avocat.

Modulul este necesar datorită:

- ponderii relativ mici pe care pregătirea universitară în domeniul juridic o rezervă acestei discipline;

- faptului că avocatul stagiul trebuie să cunoască mai întâi de toate drepturile și obligațiile pe care le are în interiorul profesiei, aspectele de etică profesională, funcționarea asistenței judiciare, competențele structurilor instituționale ale profesiei de avocat.

b. cunoașterea unor aspecte de organizare a instanțelor și parchetelor.

Modulul este necesar datorită:

- ponderii relative mici pe care pregătirea universitară în domeniul juridic o rezervă acestei discipline;

- activitatea avocatului stagiul presupune de multe ori contactul cu compartimentele auxiliare ale instanțelor și parchetelor, ale căror competențe sunt prevăzute în regulamentele de ordine interioară;

- cunoașterea regulamentelor de organizare a instanțelor și parchetelor asigură o înțelegere a circuitului dosarelor și altor acte în cadrul acestora, formând aptitudini specifice activității din perioada stagiaturii;

- regulamentele de ordine interioară ale instanțelor și parchetelor cuprind în multe cazuri veritabile norme de procedură în legătură cu sesizarea instanțelor, activitatea premergătoare primului termen de judecată, continuitatea completelor de judecată etc.

c. îndrumarea în dobândirea unor tehnici de argumentare judiciară.

Modulul este necesar deoarece:

- în cadrul facultăților de drept programa nu implică o disciplină care să îndrume din punct de vedere științific tehnica de argumentare judiciară. În mod tradițional în ultimii ani, însușirea aptitudinilor de argumentare judiciară s-a realizat prin mijloace empirice, prin urmărirea de către stagiari a activității maștrilor. Desigur, analizarea de către stagiul a activității maestrului său rămâne principala formă de însușire a aptitudinilor în domeniul argumentării juridice, dar este momentul ca avocații cu experiență să împărtășească aceste tehnici și în cadrul formelor de pregătire inițială instituționalizată.

d. metodologia actului juridic și judiciar.

Modulul este necesar deoarece:

- programele universitare își propun, cum este și normal, pregătirea sub aspectul substanței dreptului iar nu și sub aspectul redactării de acte cu conținut juridic; universitățile oferă vocații generale; tehnica redactării actelor cu conținut juridic ori judiciar este în mod tradițional apanajul formelor de pregătire profesională, potrivit cerințelor fiecărei profesii juridice.

e. Activitatea INPPA se desfășoară prin activități tutoriale desfășurate în cadrul INPPA, conform programului de realizare a fiecărui modul de pregătire.

În perioada în care nu sunt planificate activități tutoriale cursanții vor efectua lucrările profesionale și își vor desfășura activitatea obișnuită în cadrul formelor de exercitare a profesiei.

În această perioadă cursanții vor putea consulta formatorii ce se ocupa de activitatea tutorială.

În acest scop se vor organiza grupuri on-line sub coordonarea unui secretar desemnat de conducerea INPPA. Întrebările ridicate de cursanți vor putea primi răspuns calificat din partea formatorilor în limitele programei și interesului rezolvării lucrărilor profesionale.

Fiecare din temele de pregătire se vor concretiza în lucrări întocmite de cursanți sub îndrumarea avocaților îndrumători, care vor alcătui Caietul de lucrări profesionale (individual).

La data stabilită de conducerea INPPA cursanții vor preda Caietele de lucrări profesionale, atestate de avocații îndrumători.

TEMATICA PREGĂTIRII PROFESIONALE:

Activitatea se va desfășura în ateliere practic-aplicative (grupe de maxim 50 de cursanți).

Fiecare temă va fi dezbătută pe baza unor cazuri practice din exercitarea profesiei de avocat pe bază de discuții libere în sistem de lucru practic-aplicativ, în ateliere.

Se vor evita prelegerile.

Formatorii vor pregăti și vor coordona dezbaterile cunoștințelor teoretice și vor îndruma desfășurarea activităților practic-aplicative în legătură cu cel puțin 10 cazuri practice pentru fiecare temă abordată.

Această cazuistică va constitui baza pregătirii individuale a cursanților în raport de informațiile și cunoștințele transmise în cadrul atelierelor de lucru și a îndrumărilor primite de la avocații îndrumători.

A. Modulul "Însușirea cunoștințelor despre etica și organizarea profesiei de avocat".

Timpul alocat acestui modul este de 24 de ore și se va desfășura pe durata a cel mult 7 zile.

Teme de pregătire:

1. Principiile exercitării profesiei de avocat și activitatea profesională a avocatului.

- principiul legalității;

- principiul libertății;
- principiul independenței;
- principiul autonomiei și descentralizării;
- principiul păstrării secretului profesional;
- consultații și cereri cu caracter juridic;
- asistarea și reprezentarea clienților;
- atestarea identității părților, a conținutului și a datei actelor prezentate spre autentificare;
- activități de mediere;
- activități fiduciare;
- activități de stabilire temporară a sediului unor societăți comerciale.

2. Dreptul de exercitare a profesiei de avocat; formele de exercitare a profesiei de avocat; modalitățile de exercitare a profesiei.

- primirea în profesia de avocat;
- avocatul stagiar și avocatul definitiv;
- demnitatea impusă de exercitarea profesiei de avocat;
- incompatibilități privind exercitarea profesiei de avocat;
- interdicții privind exercitarea profesiei de avocat;
- tabloul anual al avocaților;
- transferul avocatului într-un alt barou;
- suspendarea calității de avocat;
- încetarea calității de avocat.
- cabinetul individual;
- cabinetele asociate;
- societatea civilă profesională;
- societatea profesională cu răspundere limitată;
- publicitatea formelor de exercitare a profesiei de avocat.
- avocatul titular;
- avocatul asociat;
- avocatul colaborator;
- avocatul salarizat în interiorul profesiei.

3. Contractul de asistență juridică

- forma și conținutul contractului de asistență juridică;
- onorariile;
- efectele contractului de asistență juridică;
- executarea contractului de asistență juridică;
- încetarea contractului de asistență juridică.
- soluționarea contestațiilor și reclamațiilor privind onorariile;

4. Drepturile și îndatoririle avocatului; relațiile dintre avocați.

- sediul profesional;
- percheziția avocatului;
- ascultarea și înregistrarea convorbirilor telefonice ale avocatului;
- interceptarea și înregistrarea corespondenței cu caracter profesional;
- contactul dintre avocat și client;
- asigurarea pentru răspundere profesională;

- participarea la activitățile hotărâte de consiliul baroului;
- substituirea;
- plata taxelor și contribuțiilor datorate de avocat;
- ținerea evidențelor profesionale și fiscale; forța probantă a actelor întocmite de avocat pentru ținerea evidențelor profesionale și pentru legitimarea față de terți;
- recuperarea capacității de muncă a avocatului;
- recunoașterea vechimii în profesia de avocat;
- infracțiuni săvârșite împotriva avocatului, soțului acestuia sau unei rude apropiate a sa; răspunderea penală a avocatului.
- confraternitatea și respectul reciproc;
- concurența profesională.

5. Asistența judiciară

- cazurile și condițiile de acordare a asistenței judiciare;
- asistența extrajudiciară;
- organizarea activității de acordare a asistenței judiciare și extrajudiciare (atribuțiile barourilor; departamentul de coordonare a asistenței judiciare; serviciile de asistență judiciară; registrul de asistență judiciară; remunerarea activității de asistență judiciară și extrajudiciară).

6. Răspunderea disciplinară a avocaților

- competență;
- instanțele disciplinare;
- reguli de procedură;
- sancțiunile disciplinare.

7. Asigurările sociale ale avocaților

- principiile sistemului asigurărilor sociale ale avocaților;
- apartenența la sistemul asigurărilor sociale ale avocaților;
- contribuția la fondul sistemului de asigurări sociale al avocaților;
- categoriile de pensii la care au dreptul avocații;
- alte drepturi de asigurări sociale în afara pensiilor;
- Casa de Asigurări a Avocaților.

8. Exercițarea în România a profesiei de avocat de către avocații din statele membre ale Uniunii Europene, ale Spațiului Economic European și din Confederația Elvețiană. Exercițarea profesiei de avocat de către avocatul român în statele membre ale Uniunii Europene, ale Spațiului Economic European și în Confederația Elvețiană:

- principii și valori comune;
- exercițarea cu caracter permanent a profesiei în România de către avocații care au obținut calificarea profesională în unul dintre statele membre ale Uniunii Europene, ale Spațiului Economic European și în Confederația Elvețiană;
- exercițarea în România, cu titlu ocazional (prin prestarea de servicii), a profesiei de către avocații provenind din statele membre ale Uniunii Europene, ale Spațiului Economic European și în Confederația Elvețiană;
- exercițarea cu caracter permanent a profesiei de către avocatul român într-un stat membru al Uniunii Europene, al Spațiului Economic European sau în Confederația Elvețiană sub titlul profesional din statul membru de origine (titlul profesional dobândit în România);

- exercitarea cu caracter permanent a profesiei de către avocatul român într-un stat membru al Uniunii Europene, al Spațiului Economic European sau în Confederația Elvețiană sub titlul profesional corespunzător profesiei de avocat din statul membru gazdă, împreună cu titlul profesional din țara de origine (titlul profesional dobândit în România);
- exercitarea cu titlu ocazional a profesiei de către avocatul român într-un alt stat membru al Uniunii Europene și al Spațiului Economic European decât statul membru de proveniență;
- colaborarea între autorități prin intermediul sistemului de informare în cadrul pieței interne.

B. Modulul "Aspecte practice privind organizarea și activitatea instanțelor judecătorești și a parchetelor, a birourilor notariale și a executorilor judecătorești"

Timpul alocat acestui modul este de 10 ore și se va desfășura pe durata a cel mult 3 zile.

Teme de pregătire:

1. Activitatea compartimentelor auxiliare ale instanțelor judecătorești:

- Grefă;
- Arhivă și registratură;
- Repartizarea aleatorie a cauzelor prin aplicația ECRIS;
- Biroul de informare și relații publice.

2. Evidența activității instanței.

3. Desfășurarea activității administrative-judiciare a instanțelor:

- Raporturile de serviciu cu publicul;
- Activitatea premergătoare ședinței de judecată și de rezolvare a lucrărilor cu caracter administrativ;
- Activitatea ulterioară încheierii dezbaterilor;
- Înregistrarea cererilor de apel sau de recurs și înaintarea dosarelor la instanța de apel sau recurs;
- Circuitul dosarelor restituite de instanțele de apel sau de recurs;
- Punerea în executare a hotărârilor;
- Eliberarea certificatelor și a copiilor de pe acte; Restituirea înscrisurilor originale
- Gestionarea corpurilor delictive și a valorilor.

4. Compartimentele auxiliare ale parchetelor:

- Mijloacele folosite de unitățile Ministerului Public pentru evidența lucrărilor;
- Registre și condici;
- Formulare statistice;
- Atribuțiile personalului auxiliar de specialitate;
- Constituirea compartimentelor auxiliare;
- Organizarea și funcționarea compartimentelor de informare și relații publice din Ministerul Public;
- Compartimentele de grefă, registratură și arhivă;
- Organizarea și atribuțiile personalului auxiliar;
- Atribuțiile grefierilor șefi cabinet;
- Atribuțiile grefierilor șefi și ale grefierilor șefi serviciu;
- Atribuțiile grefierilor și ale grefierilor – dactilografi;

- Primirea, înregistrarea și circuitul lucrărilor.

Bibliografie:

- Legea nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 304 din 28 iunie 2004 privind organizarea judiciară, cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești (adoptat prin [Hotărârea C.S.M. nr. 387/22.09.2005](#), publicată în Monitorul Oficial Partea I, nr. 958/28.10.2005), cu modificările și completările ulterioare;
- Regulamentul de ordine interioară a parchetelor;
- Codul deontologic al magistraților (adoptat prin [Hotărârea C.S.M. nr. 328/24.08.2005](#), publicată în Monitorul Oficial Partea I, nr. 815/8.09.2005).

5. Activitatea notarilor publici și a executorilor judecătorești.

**C. Modulul "Tehnici de argumentare judiciară.
Pregătirea și elaborarea consultanței juridice scrise"**

Timpul alocat acestui modul este de 10 de ore și se va desfășura pe durata a cel mult 3 zile.

Teme de pregătire:

1. Tipologia argumentelor judiciare;
2. Fazele construcției argumentării judiciare: obiectivul; analizarea dosarului; sinteza argumentativă (calificarea și interpretarea faptelor și normelor).
3. Dispunerea argumentării judiciare.
4. Rolul elocuțiunii în argumentarea judiciară.
5. Tehnici de pregătire și elaborare a consultanței juridice scrise.

Tutorii-formatori vor prezenta cazuri practice, cu exemplificarea aplicării regulilor de argumentare judiciară în cazul respectiv; se va evidenția rolul jucat de aplicarea unei anumite reguli de argumentare juridică în speța relevantă, astfel încât cursantul să înțeleagă că abordarea de o manieră neștiințifică a speței ar fi putut conduce la alte rezultate judiciare. Aceeași metodologie va fi adaptată pentru pregătirea și elaborarea consultațiilor juridice scrise.

D. Modulul "Metodologia actului juridic și judiciar"

Timpul alocat acestui modul este de 15 de ore și se va desfășura pe durata a cel mult 5 zile.

Teme de pregătire:

1. Redactarea unei cereri de chemare în judecată.

Se vor avea în vedere și cereri de chemare în judecată în proceduri de **drept comun** (*revendicări, grănițuiri, pretenții, obligații de a face, anularea, declararea nulității, rezoluțiunea sau rezilierea unor acte*), dar și cele formulate în cadrul unor **proceduri speciale** (*ordonanța președințială, măsuri asigurătorii, divorț și alte cereri în materia raporturilor de familie, evacuarea, punere sub interdicție, declararea morții, partajul judiciar, somația de plată, refacerea înscrisurilor pierdute, înscrierea drepturilor dobândite prin uzucapiune*).

2. Redactarea unei cereri prin care se solicită încuviințarea unor probe.

3. Redactarea altor cereri privind procesul civil sau penal (ex: formularea unei plângeri prealabile).

4. Redactarea unui contract.

5. Corespondența dintre avocați sau dintre avocați și client.

Formatorii vor pune accentul pe metoda de redactare a actelor. Nu se va insista asupra fondului problemelor pe care le ridică diversele cereri sau acte juridice. Esențial este ca avocații stagiați să dobândească cunoștințe cu privire la operațiunile tehnice specifice redactării actelor, formele standardizate utilizate în practica judiciară sau în cea a avocaturii de afaceri.

ANUL II DE STAGIU

Obiective speciale:

- asigurarea unui standard de competențe generale în **domeniile fundamentale ale dreptului** prin: cunoașterea noutăților legislative în domeniile ce fac obiectul tematicii; cunoașterea **practicii judiciare** în domeniile relevante; **perfecționarea tehnicilor de redactare** a actelor juridice și judiciare; dezvoltarea gândirii juridice specifice activității de avocat.
- asigurarea unui standard de competențe în domeniul **dreptului European** prin informarea asupra: structurii instituțiilor europene și competențelor acestora, jurisprudenței CEDO, jurisprudenței CJUE și dreptului European al muncii.

Mijloace de realizare a obiectivelor:

- înlăturarea diferențierii formelor de pregătire în *cursuri* și *ateliere*: toate întâlnirile formatorilor INPPA cu stagiarii de anul II vor avea caracterul unor *activități tutoriale* care vor îmbina expunerea unor probleme de drept sau informații juridice cu discutarea unor cazuri practice. Activitățile tutoriale nu au rolul de a crea bagajul de cunoștințe juridice necesar stagiarii de anul II ci numai să îndrume pregătirea acestora și să creeze modele de rezolvare a unor situații cu conținut juridic (ex: *expunerea unui caz de practică judiciară care este relevant prin greșelile sau abilitățile pe care le-au dovedit instanța sau avocații, modul în care au funcționat în speță anumite instituții de drept; importanța inserării în cadrul unui contract a anumitor clauze și impactul acestora în perioada de executare a contractului; identificarea posibilelor cauze de evicțiune în perioada de analizare a încheierii unui contract de vânzare – cumpărare etc.*).
- grupele de lucru nu vor depăși 30 de cursanți;
- formatorii INPPA vor avea asupra cursanților o activitate de îndrumare tutorială, indicând elementele de studiu, noutățile în materie și lucrările ce trebuie să le întocmească;
- accentul pregătirii cade asupra **studiului individual**, formatorii INPPA stabilind numai **direcțiile de studiu, bibliografia relevantă și temele de lucru**; întreaga activitate de lucru a stagiarii de anul II se va evidenția în caietul de lucrări profesionale.

- **Caietul de lucrări profesionale** devine principalul instrument de evidență a activității de pregătire inițială a avocatului stagiar aflat în anul II de stagiu; caietul de lucrări profesionale va cuprinde temele indicate de către formatorii INPPA care asigură îndrumarea tutorială a cursanților în domeniile ce fac obiectul tematicii.

- Caietul de lucrări profesionale va fi semnat de avocatul îndrumător, va fi predat INPPA înaintea sesiunii de examen și va constitui baza problemelor ridicate în cadrul probei colocviale a examenului de absolvire.

- Perioada efectivă pe care cursanții o vor petrece la INPPA se va diminua în mod semnificativ ca urmare a schimbării cursurilor și atelierelor, care tindeau la epuizarea tematicii prin prelegeri și dezbateri, cu activitățile tutoriale, care presupun numai îndrumarea cursanților și mai mult studiu individual. Proporțional, se va reduce perioada în care cursanții vor fi nevoiți să își diminueze activitatea în cadrul formelor de exercitare a profesiei. Avocații îndrumători vor fi mai implicați în pregătirea profesională inițială a avocaților stagiați deoarece vor urmări lucrările profesionale ale acestora și semnează caietul de lucrări profesionale.

- Reducerea numărului de ore în care este necesară prezența cursanților va fi dublată de o severă sancționare a absențelor, aspect ce trebuie înțeles și de formele de exercitare a profesiei din care fac parte stagiarii.

Structura anului II de stagiu:

Anul II de pregătire profesională inițială va debuta în luna martie și se va termina prin susținerea examenului de absolvire în noiembrie – decembrie, același an.

Anul II de pregătire profesională cuprinde 3 MODULE, având în total 90 de ore de pregătire tutorială și o perioadă de pregătire a lucrărilor profesionale:

A. Modulul "Drept civil și procesual civil"

Modalitățile în care vor discutate temele de pregătire: prezentarea unor cazuri practice, care vor dezvolta probleme ridicate de diferitele puncte din tematică. Cazurile prezentate nu pot epuiza tematica, dar vor constitui modele de rezolvarea a lucrărilor profesionale de către cursanți.

Lucrările profesionale vor fi cele care vor asigura parcurgea problemelor din tematică. În acest scop, formatorii care asigură activitatea tutorială vor indica cursanților temele de lucru: câte 10 lucrări profesionale din cadrul tematicii pentru drept civil și drept procesual civil. Lucrările profesionale vor urmări redactarea unor acte specifice activității de avocat: concluzii scrise, note de probatorii, căi de atac, opinii juridice, redactare de contracte etc. Lucrările profesionale se vor redacta în caietul de lucrări profesionale.

Se vor avea în vedere Noul Cod civil și actualul Cod de procedură civilă.

Modulul va cuprinde 30 de ore de activități tutoriale, pe durata a cel mult 7 zile.

Teme de pregătire:

Drept Civil

1 Despre persoane

- 1.1 Persoana fizică – capacitatea civilă, ocrotirea persoanei fizice (tutela, curatela)
- 1.2 Persoana juridică – capacitatea civilă a persoanei juridice
- 1.3 Apărarea drepturilor nepatrimoniale

2 Despre familie

2.1 Căsătoria

- 2.1.1 Logodna
- 2.1.2 Nulitatea absolută/relativă a căsătoriei
- 2.1.3 Desfacerea căsătoriei; cazurile de divorț; efectele divorțului
- 2.1.4 Regimurile matrimoniale. Regimul comunității legale. Regimul comunității convenționale. Regimul separației de bunuri. Modificarea/încetarea regimului matrimonial

2.2 Rudenia

- 2.2.1 Filiația
- 2.2.2 Acțiuni privind filiația

2.3 Autoritatea părintească

- 2.3.1 Drepturile și îndatoririle părintești – inclusiv obligația de întreținere
- 2.3.2 Exercitarea autorității părintești

3 Proprietatea

3.1 Clasificarea bunurilor

3.2 Drepturile reale

3.3 Apărarea dreptului de proprietate privată: acțiunea în revendicare (inclusiv în cazul proprietății comune), acțiunea negatorie, acțiunea confesorie

3.4 Regimul juridic al imobilelor preluate abuziv in perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989

- 3.4.1 Evoluția cadrului legislativ privind măsurile cu caracter reparator (în principal, Decretul-lege nr. 42/1990 privind unele măsuri pentru stimularea țărănimii; Legea Fondului funciar nr. 18/1991 cu modificările și completările ulterioare; Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe trecute în proprietatea statului, cu modificările și completările ulterioare; OUG nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuință; Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente)

- 3.4.2 Evoluția jurisprudenței instanțelor naționale – (inclusiv Hotărârea din 2 februarie 1995, pronunțată de Curtea Supremă de Justiție – secțiile Unite, Decizia nr. 33/2008, RIL - ICCJ);
- 3.4.3 Jurisprudenta Curtii Europene a Drepturilor Omului în această materie
- 3.5 Accesiunea imobiliară artificială
- 3.6 Dezmembrămintele dreptului de proprietate: superficia, uzufructul, uzul și abitația, servituțile
- 3.7 Posesia:
  - 3.7.1 Viciile posesiei
  - 3.7.2 Efectele posesiei: uzucapiunea imobiliară; dobândirea proprietății mobiliare prin posesia de bună-credință; dobândirea fructelor prin posesia de bună-credință;
  - 3.7.3 Acțiunile posesorii
- 3.8 Cartea funciară
  - 3.8.1 Înscrierea drepturilor tabulare (efecte, condiții, renunțarea la dreptul de proprietate, data producerii efectelor înscrierilor, conflictul dintre terți, persoanele împotriva cărora se poate face înscrierea, acțiunea în prestație tabulară, actele sau faptele care pot fi notate în cartea funciară, dispoziții tranzitorii – Legea 71/2011).
- 4 Contractul**
- 4.1 Categoriile de contracte
- 4.2 Încheierea contractului – momentul și locul, oferta și acceptarea, clauze externe, clauze standard, clauze neuzuale
- 4.3 Condițiile esențiale pentru validitatea contractului: capacitatea de a contracta, consimțământul, obiectul, cauza;
  - 4.3.1 Viciile de consimțământ: eroare, dol, violență, leziune
  - 4.3.2 Forma contractului - principiul consensualismului; forma cerută ad validitatem; corelația dintre forma “solemnă” și forma “autentică”; forma cerută ad probationem - aplicații practice; forma cerută pentru opozabilitate. față de terți)
  - 4.3.3 Nulitatea contractului - cauze, efecte (restituirea prestațiilor/excepții), validarea contractului
  - 4.3.4 Efectele contractului: între părți/față de terți
- 4.4 Simulația
- 5 Contracte speciale**
- 5.1 Contractul de vânzare
  - 5.1.1 Obiectul vânzării
  - 5.1.2 Obligațiile părților
  - 5.1.3 Pactul de opțiune privind contractual de vânzare și promisiunea de vânzare
  - 5.1.4 Garanția contra evicțiunii și viciilor
  - 5.1.5 Dreptul de preemțiune
  - 5.1.6 Reguli special aplicabile vânzării imobilelor;

- 5.1.7 Varietăți de vânzare – vânzare cu plata prețului în rate și rezerva proprietății; vânzarea cu opțiune de răscumpărare
- 5.2 Contractul de locațiune
  - 5.2.1 Obligațiile părților
  - 5.2.2 Sublocațiunea și cesiunea contractului de locațiune
  - 5.2.3 Expirarea termenului – tacita relocațiune
  - 5.2.4 Reguli particulare în materia închirierii de locuințe
- 5.3 Contractul de antrepriză pentru lucrări de construcții
- 5.4 Contractul de mandat
- 6 Despre moștenire și liberalități**
- 6.1 Contractul de donație/dar manual – forma, efecte, principiul irevocabilității de gradul II, donațiile între soți
- 6.2 Condițiile generale ale dreptului de a moșteni
- 6.3 Reprezentarea succesorală
- 6.4 Substituțiile fideicomisare
- 6.5 Testamentul – forme/revocare
- 6.6 Transmisiunea moștenirii – moștenitorii legali, acceptarea, renunțarea la moștenire
- 6.7 Petiția de ereditate
- 6.8 Partajul succesoral și raportul
- 7 Răspunderea civilă**
- 7.1 Condițiile răspunderii civile delictuale
  - 7.1.1 Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie
  - 7.1.2 Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia
  - 7.1.3 Răspunderea civilă delictuală pentru prejudiciul cauzat de animale sau lucruri
  - 7.1.4 Repararea prejudiciului în cazul răspunderii civile delictuale
  - 7.1.5 Răspunderea contractuală
  - 7.1.6 Cauze exoneratoare de răspundere civilă
- 8 Executarea obligațiilor**
- 8.1 Plata – subiectele plății, condiții, dovada, imputația, punerea în întârziere a debitorului;
- 8.2 Executarea silită a obligațiilor în natură/prin echivalent, punerea în întârziere a debitorului
- 8.3 Prejudiciul – evaluare, repararea integral, daunele moratoria, penalități, clauza penală/arvuna
- 8.4 Rezoluțiunea/rezilierea și reducerea prestațiilor, cauze justificate de neexecutarea a obligațiilor contractuale
- 8.5 Mijloace de protective a drepturilor creditorului
  - 8.5.1 Acțiunea oblică
  - 8.5.2 Acțiunea revocatorie
- 9 Prescripția extinctivă**
- 9.1 Regim juridic. Termene

- 9.2 Cursul prescripției extinctive: începutul, suspendarea, întreruperea
- 9.3 Regimul juridic al termenelor de decădere
- 10 Garanții reale și garanții personale**
- 10.1 Ipoteca imobiliară – constituire, drepturile și obligațiile părților
- 10.2 Ipoteca mobilă – constituire, drepturile și obligațiile părților
- 10.3 Fidejusiunea

II. Drept procesual civil

Actele de procedură din perspectiva activității avocatului

1. Cererea de chemare în judecată.

- 1.1. Clarificarea teoretică a diferențelor dintre acțiunea civilă și cererea de chemare în judecată. Consecințele de ordin practic ale distincției.
- 1.2. Aspecte anterioare formulării cererii de chemare în judecată. Identificarea corectă de către avocat a obiectului acțiunii pe care intenționează să o promoveze prin introducerea unei cereri de chemare în judecată. Consecințele identificării obiectului acțiunii asupra unor condiții formale interne sau externe cererii de chemare în judecată (obiectul cererii de chemare în judecată, existența unor proceduri prealabile, competența de judecată, taxa judiciară de timbru).
- 1.3. Condițiile de formă ale cererii de chemare în judecată. Sancțiuni posibile în cazul încălcării condițiilor atașate formei cererii de chemare în judecată (indicarea incompletă a obiectului cererii, neindicarea părții adverse, neindicarea sau indicarea greșită a temeiului de drept al cererii de chemare în judecată, neindicarea probelor ce susțin cererea, procura pentru exercițiul dreptului de chemare în judecată, neindicarea domiciliului ales în vederea comunicării actelor de procedură în cazul formulării cererii de către o persoană cu domiciliul în străinătate, neplata taxei judiciare de timbru etc). Modalități de corijare a viciilor formei cererii de chemare în judecată.
- 1.4. Condiții de formă în cazul anumitor cereri de chemare în judecată: în materie de divorț; în materie de partaj; în contencios administrativ; în materie comercială; somații de plată; măsuri asigurătorii.
- 1.5. Reglementări comunitare cu privire la anumite cereri de chemare în judecată: Regulamentul CE nr. 861 din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă; Regulamentul CE nr. 1896 din 12 decembrie 2006 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unei proceduri europene de somație de plată.

2. Aspecte procedurale specifice cererilor de intervenție și de chemare a terților în procesul civil.

- 2.1. Aspecte comune și aspecte diferite ale cererii de intervenție față de cererea de chemare în judecată (obiectul, competența, taxa de timbru etc.).
- 2.2. Cererea de chemare în judecată a altor persoane. Tendințe existente în practica instanțelor de a aplica această cerere unor situații improprii ei, în încercarea de eludare a dispozițiilor art. 132 alin. 1 C. pr. civ.
- 2.3. Arătarea titularului dreptului. Probleme ridicate de refuzul reclamantului de a schimba pârâțul cu cel arătat ca titular al dreptului.
- 3. Specificul actelor de dispoziție.
- 4. Aspecte procedurale specifice actelor de citare și comunicare a actelor de procedură.
  - 4.1. Vicii relative la citare și comunicare – vicii privind forma și vicii privind termenele.

4.2. Consecințele nelegalei citări sau comunicări a actelor de procedură.

5. Condiții de formă privind cererile de exercitare a căilor de atac.

Mijloace procesuale privind apărarea în procesul civil

1. Apărări de fond și excepții. Distincții.

1.1. Regimul juridic diferit al excepțiilor și al apărărilor de fond. Implicațiile acestei distincții în formularea de către avocat a actelor specifice apărării în procesul civil (momentul și modalitatea de invocare, modalitatea în care instanța este obligată să analizeze apărățile de fond sau excepțiile invocate de părți).

1.2. Regimul juridic al unor apărări de fond care, prin terminologia consacrată, induc ideea de excepție: *exceptio mali processus*;

- excepția de neexecutare a contractului;
- excepția de nelegalitate a actului administrativ;
- excepția de neconstituționalitate etc.

1.3. Analizarea problemelor ridicate în practica judiciară de diferitele excepții:

- excepții privind condițiile de exercițiu ale acțiunii civile;
- excepția puterii de lucru judecat și puterea de lucru judecat ca efect al hotărârii judecătorești;
- excepții privitoare la competența instanței;
- excepții privitoare la compunerea și constituirea instanței;
- excepția de imunitate de jurisdicție;
- excepția abuzului de drept procesual.

2. Tehnici de adaptare a mijloacelor de apărare în cazul unor proceduri speciale:

- specificitatea apărărilor în cazul ordonanței președințiale;
- apărări specifice cererilor de somație de plată;
- apărări specifice proceselor de insolvență;
- apărări specifice procedurilor ce implică măsuri jurisdicționale provizorii (măsuri asigurătorii, asigurare de dovezi, cereri de suspendare a executării hotărârilor judecătorești, cereri de suspendare a actelor administrative etc.);
- apărări specifice proceselor angajate în materia ieșirii din indiviziune, divorțului, contenciosului administrativ.

Probele în procesul civil

1. Propunerea probelor în vederea admiterii administrării acestora.

1.1. Termenul la care se pot propune probe în primă instanță, în apel, în recurs, în revizuire.

1.2. Analizarea admisibilității probelor solicitate.

1.3. Justificarea pertinentei și concludenței probelor solicitate.

1.4. Natura încheierii de admitere a probelor. Posibilitatea instanței de a reveni motivat asupra probelor încuviințate.

1.5. Procedura de asigurare a dovezilor.

2. Tehnici de administrare a probelor.

2.1. Administrarea probei prin înscrisuri. Verificarea de scripte și procedura falsului, cercetarea falsului pe cale incidentală în cazul în care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală. Înscrisul și începutul de dovadă scrisă – distincții și implicații sub aspectul probatoriului. Înscrisul electronic – valoare probatorie.

2.2. Tehnica administrării probei prin depozițiile martorilor. Aspecte privind forța juridică, aprecierea și gradul de credibilitate al probei prin depozițiile martorilor în contextul socio-cultural actual. Tipologia martorului; adaptarea întrebărilor față de tipologia martorului. Mărturii directe și indirecte – relevanță probatorie. Confruntarea martorilor.

2.3. Interogatoriul. Luarea interogatoriului în cazul persoanelor juridice. Luarea interogatoriului în cazul persoanelor cu domiciliul în străinătate. Consecințele procesuale ale refuzului de a răspunde la interogatoriu sau neînfrățării la luarea interogatoriului. Sancțiunea în cazul nedepunerii interogatoriului în vederea administrării acestuia, în termenul stabilit de instanță. Forța probantă a mărturisirii în formă calificată și în formă complexă. Aprecierea instanței asupra mărturisirii – situația proceselor simulate, situația eludării unor dispoziții procedurale imperative prin mărturisire.

2.4. Expertiza. Expertiza judiciară și extrajudiciară – forța probatorie a expertizei extrajudiciare. Cazuri în care expertiza este obligatorie (expertiza psihiatrică în materia punerii sub interdicție, expertiza prețuitoare a bunului gajat, expertiza pentru stabilirea raportului în natură în cazul unei societăți comerciale cu răspundere limitată cu asociat unic și altor cazuri în materia societăților comerciale, expertiza pentru stabilirea valorii imobilului pentru acordarea măsurilor reparatorii în echivalent conform Legii nr. 10/2001, în materie de expropriere) și cazuri în care expertiza este considerată în jurisprudență ca fiind o probă indispensabilă (ex: stabilirea paternității sau tăgăda paternității, acțiuni în grănițuire etc.). Capacitatea instanțelor de a cenzura concluziile expertului desemnat și pericolul transformării unor procese în așa-zise *processe expectrale*. Rolul avocatului – prin conlucrarea cu expertul parte, de a genera acele argumente de ordin tehnic și de a le prezenta într-o formă perceptibilă judecătorului, de natură să evidențieze carențele raportului de expertiză. Mijloace procedurale: obiecțiuni, lămuriri, cereri de refacere a raportului de expertiză, o nouă expertiză, completarea raportului de expertiză.

3. Particularități în administrarea probelor în cazul proceselor în care se aplică dispozițiile speciale privind accelerarea judecăților în materia restituirii proprietăților funciare.

4. Particularități ale administrării probelor în procesele de partaj.

5. Aspecte privind administrarea probelor de către avocați.

Hotărârea judecătorească și mijloacele procedurale de atacare a acesteia. Căile de atac

1. Hotărârea judecătorească. Cuprinsul acesteia. Aspecte jurisprudențiale privind tipologia viciilor hotărârii judecătorești.

2. Determinarea corectă a căii de atac susceptibile a fi exercitată într-o cauză. Hotărâri susceptibile de apel – hotărâri susceptibile de recurs.

2.1. Probleme determinate de aplicarea art. 282/1 alin. 1 C. pr. civ. Litigii evaluabile în bani și litigii al căror obiect nu este evaluabil în bani – examen al practicii judecătorești.

2.2. Probleme determinate de aplicarea art. 282/1 alin. 2 C. pr. civ. Înțelesul sintagmei de „plângeri împotriva autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și a altor organe cu astfel de activitate”.

2.3. Modalități în care legea desemnează faptul că o hotărâre judecătorească nu poate face obiectul apelului – analiza textelor legale incidente și a jurisprudenței.

2.4. Consecințele practice ce le implică determinarea greșită a căii de atac de reformare susceptibile de a fi exercitată într-o cauză. Remedii posibile.

2.5. Recurs – Revizuire. *Plus petita* și *minus petita*. Problema existenței unor hotărâri potrivnice. Obiectul revizuirii. Determinarea corectă a hotărârilor susceptibile de a fi revizuite.

2.6. Recurs – Contestație în anulare de drept comun. Situația în care partea nu a fost legal citată la judecata unei cauze, hotărârea fiind recurabilă dar termenul de recurs curge de la pronunțare. Exemplu – hotărârea de constatare a perimării cererii de apel. Necompetența instanței – compunerea greșită a instanței. Distincții. Necompetența – depășirea atribuțiilor puterii judecătorești. Distincții. Obiectul contestației în anulare de drept comun și condițiile de admisibilitate ale acesteia.

3. Probleme ce le implică judecata în căile de atac.

3.1. Limitele judecătii. Probleme generate de caracterul devolutiv al apelului. Problema formulării unor cereri noi în apel. Înțelesul expresiei „cereri noi”. Analiza motivelor de recurs prin prisma jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție. Noțiunea de „control de legalitate” și reflectarea acesteia în jurisprudența instanțelor de recurs. Judecata cererilor de revizuire întemeiate pe art. 322 pct. 5 și 7 C. pr. civ. – analiza jurisprudenței. Calitatea procesuală în căile de atac. Situația atacării de către creditorul chirografar. Posibilitatea formulării cererilor de introducere în cauză a unor terți în cadrul judecării cererii de revizuire.

3.2. Soluțiile pe care le poate adopta instanța de apel și instanța de recurs. Situații când instanța de apel dispune trimiterea cauzei pentru rejudecare la prima instanță – examen al jurisprudenței. Situații în care instanța de apel anulează procedura urmată în fața primei instanțe și pronunță o hotărâre definitivă. Cazuri ce impun casarea cu trimitere atunci când tribunalele sau curțile de apel judecă ca instanțe de recurs. Cazuri ce impun casarea cu reținere la Înalta Curte de Casație și Justiție. Efectele casării – limitele rejudecării în fond după casare și regulile aplicabile acestei judecări.

Executarea silită

1. *Titluri executorii* – analiză asupra jurisprudenței în legătură cu titlurile executorii (cambia și biletul la ordin – necesitatea investiției, contractul de credit bancar – necesitatea investiției, contractul de asistență juridică încheiat înainte de intrarea în vigoare a legii ce îi atribuie calitatea de titlu executoriu – aspecte privind aplicarea în timp a legii, problema titlurilor executorii convenționale etc.).

2. Aspecte privind activitatea avocațială din perspectiva creditorului.

2.1. Redactarea și înregistrarea cererii de executare silită. Determinarea organului de executare competent. Elementele de conținut ale cererii. Înregistrarea cererii la executorul judecătoresc. Cheltuielile de executare.

2.2. Încheierea de încuviințare a executării silite – situația utilizării concomitente a mai multor forme de executare silită în vederea realizării aceleiași creanțe (*o singură încheiere de încuviințare?*).

2.3. Executarea obligațiilor de *a face* sau *a nu face*.

3. Aspecte privind activitatea avocațială din perspectiva debitorului.

3.1. Mijloace procedurale de sancționare a nelegalității executării. Recursul împotriva încheierii de încuviințare a executării silite. Contestația la executare. Mijloace de “temporizare” a

executării silite. Distanțiere între cazurile de suspendare a executării. Invocarea beneficiului de discuțiere sau a altor mijloace cu efect de temporizare a executării.

3.2. Perimarea și prescripția executării silite, incidente ce conduc la încetarea executării.

3.3. Înțoarcerea executării silite.

4. *Particularitățile executării silite în cazul creanțelor bugetare.*

B. Modulul "Drept penal și procesual penal"

Modalitățile în care vor discutate temele: prezentarea unor cazuri practice, care vor dezvoltă probleme ridicate de diferitele puncte din tematică. Cazurile prezentate nu pot epuiza tematica, dar vor constitui modele de rezolvare a lucrărilor profesionale de către cursanți.

Lucrările profesionale vor fi cele care vor asigură parcurgea problemelor din tematică. În acest scop, formatorii care asigură activitatea tutorială vor indica cursanților temele de lucru: câte 10 lucrări profesionale din cadrul tematicii pentru drept penal și drept procesual penal. Lucrările profesionale vor urmări redactarea unor acte specifice activității de avocat: concluzii scrise, note de probatorii, căi de atac, redactarea altor cereri specifice problemelor din tematică.

Se vor avea în vedere actualele Coduri penal și de procedură penală.

Modulul va cuprinde 30 de ore de activități tutoriale, pe durata a cel mult 7 zile.

Teme de pregătire:

I. Drept penal.

1. Aplicarea legii penale în timp și spațiu
2. Infracțiunea (trăsături esențiale, obiect, subiecti, latură obiectivă, latură subiectivă)
3. Tentativa
4. Concursul de infracțiuni, recidiva și pluralitatea intermediară
5. Unitatea infracțională (legală și naturală)
6. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei (art. 44-51 C. pen.)
7. Cauze speciale care înlătură caracterul penal al faptei
8. Individualizarea pedepselor (circumstanțele, suspendarea condiționată a executării pedepsei, suspendarea executării pedepsei sub supraveghere)
9. Cauzele care înlătură executarea pedepsei și consecințele condamnării
10. Cauzele care înlătură răspunderea penală
11. Răspunderea penală a persoanei juridice
12. Infracțiunile contra persoanei (omuciderea, lovirea și vatamarea integrității corporale sau a sănătății)
13. Infracțiunile contra patrimoniului (furtul, talharia, gestiunea frauduloasă, inselaciunea, delapidarea, tainuirea).
14. Infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul

15. Infracțiunile de fals
16. Infracțiunile prevăzute în O.U.G. nr. 195/2002
17. Infracțiunile prevăzute în Legea nr. 241/2005
18. Infracțiunile prevăzute în Legea nr. 656/2002
19. Infracțiunile prevăzute în Legea nr. 78/2000

BIBLIOGRAFIE:

Doctrină

Tratate, cursuri, manuale, monografii, articole de specialitate care abordează temele respective.

Acte normative

Se vor studia actele normative în vigoare, care au legătură cu tematica.

Jurisprudență

Deciziile publicate în culegeri de decizii, în reviste de specialitate ori pe website-ul www.scj.ro sau, www.jurindex.ro sau în alte baze de date.

II. Drept procesual penal.

1. Acțiunile în procesul penal

- a). Acțiunea penală;
- b). Acțiunea civilă.

2. Competența

- a). Competența după materie și după calitatea persoanei, competența teritorială; competența personală;
- b). Competența în caz de indivizibilitate și conexitate;
- c). Incompatibilitatea și strămutarea.

3. Probele și mijloacele de probă

- a). Mijloacele de probă;
- b). Cercetarea la fața locului; reconstituirea ;comisia rogatorie; delegarea.

4. Măsurile preventive și alte măsuri procesuale

- a). Măsurile preventive;
- b). Luarea măsurilor de ocrotire și siguranță;
- c). Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare comiterii infracțiunii.

5. Acte procesuale și procedurale comune

- a). Asistența juridică și reprezentarea;
- b). Citarea; comunicarea actelor procedurale; mandatul de aducere; termenele în procesul penal; cheltuielile judiciare;
- c). Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite;
- d). Nulitățile; decăderea; inadmisibilitatea;

e). Amenda judiciară.

6. Urmărirea penală

- a). Competența organelor de urmărire penală; supravegherea exercitată de procuror; efectuarea urmăririi penale; terminarea urmăririi penale; soluțiile dispuse de procuror;
- b). Trimiterea în judecată;
- c). Reluarea urmăririi penale;
- d). Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală;
- e). Procedura plângerii prealabile.

7. Judecata

- a). Dispoziții generale;
- b). Judecata în primă instanță;
- c). Căile ordinare de atac: apelul, recursul.

8. Executarea hotărârilor penale

- a). Punerea în executare a hotărârilor penale;
- b). Amânarea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață;
- c). Întreruperea executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață.

9. Proceduri speciale

- a). Urmărirea și judecarea unor infracțiuni flagrante;
- b). Procedura în cauzele cu infractori minori;
- c). Procedura reabilitării judecătorești.

C. Modul "Drept european"

Modalitățile în care vor discutate temele: prezentarea unor cazuri practice, care vor dezvolta probleme ridicate de diferitele puncte din tematică. Cazurile prezentate nu pot epuiza tematica, dar vor constitui modele de rezolvare a lucrărilor profesionale de către cursanți. Lucrările profesionale vor fi cele care vor asigura parcurgea problemelor din tematică. În acest scop, formatorii care asigură activitatea tutorială vor indica cursanților temele de lucru: câte 5 lucrări profesionale din cadrul tematicii pentru fiecare disciplină. Lucrările profesionale vor urmări redactarea unor acte specifice activității de avocat, redactarea unor cereri specifice problemelor din tematică, opinii juridice, analizarea unor cazuri practice.

Modulul va cuprinde 30 de ore de activități tutoriale, pe durata a cel mult 7 zile.

Teme de pregătire:

I. Dreptul European al drepturilor Omului

1). Accesul la justiție în procesul civil în jurisprudența Curții: teoria generală și exemple de situații analizate

- Teoria generală a dreptului de acces la instanță;
- Taxele de timbru și alte restrângeri financiare ca aspect al accesului la justiție;
- Prescripția ca aspect al accesului la justiție;

- Autoritatea de lucru judecat ca aspect al accesului la justiție;
- Calitatea procesuală și interesul ca aspecte ale accesului la justiție;
- Căile extraordinare de atac ca aspect al accesului la justiție;
- Inadmisibilitatea și lipsa deplinei competențe a instanței ca aspect al accesului la justiție;
- Accesul la instanțele superioare în căi de atac ca aspect al accesului la justiție;
- Asistența judiciară ca aspect al accesului la justiție;
- Citarea și comunicarea actelor de procedura în jurisprudența CEDO pe articolul 6.

2). Garanții ale procesului civil echitabil în jurisprudența CEDO:

- Divergența de jurisprudență și articolul 6 al Convenției: există un drept la jurisprudență unitară?
- Egalitatea armelor, principiu esențial al procesului echitabil;
- Contradictorialitatea, principiu esențial al procesului echitabil;
- Aplicarea retroactivă a unei legi noi în cursul unui proces civil deja început;
- Durata rezonabilă a procesului: calculul duratei și exemple;
- Durata rezonabilă a procesului: factori avuți în vedere de Curte;
- Remedii pentru durata excesivă a procesului;
- Motivarea hotărârilor judecătorești;
- Oraltatea și publicitatea ședinței de judecată și a hotărârii în procesul civil;
- Executarea hotărârilor judecătorești pronunțate împotriva statului – aspect fundamental al unui proces echitabil.

3). Articolul 1 al Protocolului nr. 1: noțiunea de bun în sensul Convenției și ingerințe în dreptul la bun:

- Noțiunea de „interes patrimonial”. Exemple și forme juridice în jurisprudență privind art. 1 al Protocolului nr. 1;
- Noțiunea de „bun actual”;
- Noțiunea de „speranță legitimă”;
- Noțiunea de „ingerință” în cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1 și exemple;
- Tipurile ingerinței în dreptul la respectarea bunurilor;
- Privarea de proprietate: definiție, exemple și specificitate în aprecierea proporționalității;
- Reglementarea folosinței bunurilor: definire și exemple;
- Regula generală privind protecția bunurilor: exemple de aplicare în jurisprudența Curții;
- Situații în care reclamantul beneficiază de protecția articolului 1 al Protocolului nr. 1 deși nu are un drept subiectiv în sistemul intern al statului membru;
- Obligațiile pozitive ale statului în baza articolului 1 al Protocolului nr. 1.

4). Articolul 1 al Protocolului nr. 1 – condițiile ingerinței: să fie prevăzută de lege, să urmărească un scop legitim, să fie proporțională

- Noțiunea de „lege”;
- Statutul jurisprudenței instanțelor naționale și importanța acesteia în cadrul noțiunii de „lege”;
- Calitățile legii: accesibilitate și previzibilitate;
- Divergențele de jurisprudență – articolul 1 al Protocolului nr. 1 și articolul 6 al Convenției;
- Scopul legitim al ingerinței în cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1: definire și exemple;

- Proportionalitatea ingerinței în cazul articolului 1 al Protocolului nr. 1: factori de apreciere.

5). **Articolul 1 al Protocolului nr. 1: mari tipuri de cauze împotriva României**

- Competența *ratione temporis* a Curții în contextul caselor naționalizate;
- Situații în jurisprudența Curții privind casele naționalizate împotriva României din perspectiva existenței „bunului” în patrimoniul reclamantului;
- Dreptul la despăgubiri pentru priver de proprietate;
- Cauzele de tip *Brumărescu împotriva României*;
- Cauzele de tip *Străin/Păduraru împotriva României*;
- *Viasu împotriva României și Maria Atanasiu c. României*: analiză și consecințe;
- *Faimblat împotriva României*: analiză și consecințe;
- Neexecutarea hotărârilor judecătorești în problematica Legii nr. 18/1991 în jurisprudența Curții împotriva României;
- Închirierea caselor naționalizate: cauze la Curte și consecințe;
- Chiriașii în casele naționalizate – analiză a jurisprudenței Curții împotriva altor state;

6). **Libertatea de exprimare în jurisprudența CEDO**

- Aprecierea proporționalității ingerinței în libertatea de exprimare;
- Limitele criticii admisibile în cazul libertății de exprimare;
- Titularul discursului și limitele libertății de exprimare;
- Ingerințe în libertatea de exprimare: exemple și rezumate de cauze;
- Factori în aprecierea necesității unei ingerințe în libertatea de exprimare;
- Fapte și judecăți de valoare în libertatea de exprimare;
- Circumstanțele cauzei, natura și impactul discursului în aprecierea necesității ingerinței în libertatea de exprimare;
- Critica oamenilor politici în lumina jurisprudenței CEDO;
- Dreptul avocaților la libertatea de exprimare în fața instanțelor;
- Presa și libertatea de exprimare.

7). **Privarea de libertate în jurisprudența CEDO**

- Privare de libertate – definire și exemple;
- Legalitatea privării de libertate;
- *Pantea c. României*: context, rezumat și consecințe;
- În ce condiții permite articolul 5 paragraf 1 litera b), respectiv litera a), privarea de libertate a unei persoane?
- În ce condiții permite articolul 5 litera c) privarea de libertate?
- Dreptul de a fi informat despre motivele arestării – art. 5 alin. 2;
- Dreptul de a fi adus „de îndată” în fața unui magistrat – art. 5 alin. 3;
- Durata arestării preventive: mod de apreciere;
- Dreptul la o cale de recurs în cazul măsurilor privative de libertate – articolul 5 alin. 4; garanțiile căii de atac (acces, instanță, garanții de procedură);
- Dreptul la despăgubiri în cazul privării de libertate – art. 5 alin. 5;

8). **Procesul penal în jurisprudența CEDO - garanțiile generale**

- Aplicabilitatea articolului 6 pe latura penală;
- Egalitatea armelor în procesul penal;

- Contradictorialitatea în procesul penal;
- Prezența personală a inculpatului în instanță în procesul penal;
- Publicitatea ședinței de judecată în procesul penal;
- Probele în procesul penal; probe ilegale, probe ce încalcă articolul 8 din Convenție, probe ce încalcă articolul 3 din Convenție;
- Instanța „instituită de lege”;
- Instanța independentă;
- Instanța imparțială;
- Audierea inculpatului în apel și recurs: Constantinescu și altele.

9). Procesul penal în jurisprudența CEDO - garanțiile speciale

- Schimbarea încadrării juridice și art. 6 alin. 3 lit. a) și b);
- Prezumția de nevinovăție în sensul articolului 6 paragraf 2 din Convenție;
- Dreptul de a nu te autoincrimina;
- Judecarea în lipsă în procesul penal;
- Agenți provocatori;
- Martori anonimi;
- Dreptul la apărare în jurisprudența CEDO: apărarea de către un avocat;
- Dreptul la un interpret;
- Dreptul de a fi informat de „acuzatie”;
- Dreptul de a i se acorda timpul și facilitățile necesare;
- Dreptul de a pune întrebări martorilor.

II. Dreptul Uniunii Europene.

1. Identificarea, de către avocați, a tratatelor și a actelor juridice ale UE, ca izvoare ale dreptului UE:

- Tratatul privind Uniunea Europeană; Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene; Tratatul de aderare a României la UE (tratat modificator);
- Acordurile internaționale la care Comunitățile Europene, respectiv Uniunea Europeană sunt parte;
- regulamentul; directiva; decizia; recomandarea și avizul; regimul juridic al decizei-cadru înainte și după Tratatul de la Lisabona.

2. Aplicarea normelor juridice ale UE în ordinea juridică internă a statelor membre. Rolul avocatului român în aplicarea legislației UE:

- identificarea actelor juridice ale UE cu aplicabilitate directă și imediată;
- interpretarea actelor juridice ale UE cu aplicabilitate directă și imediată;
- identificarea și interpretarea jurisprudenței Curții de Justiție a UE – izvor de drept;
- jurisprudență relevantă: Costa/ENEL, 6/64; San Michele, 9/65; Kreil, C-285/98; Van Gend en Loos, 26/62; Marshall, 152/84; Marleasing, C-106/89; Simmenthal, 106/77; Factortame, 213/89; Francovich și Bonifaci, C-6 și C-9/90; Brasserie du Pêcheur, C-46/93; Factortame III, C-48/93.

3. Cunoașterea de către avocați a principiilor ordinii juridice ale UE:

- principiul atribuirii de competențe;
- principiul subsidiarității;
- principiul proporționalității;
- principiul cooperării cu bună credință;

- principiul nediscriminării sau principiul egalității de tratament;
- jurisprudență relevantă: Heylens, C-222/86; Köster, 25/70; Mulder, C-120/86.

4. Curtea de Justiție a Uniunii Europene:

- delimitări conceptuale (Curtea de Justiție; Tribunalul; Tribunalul Funcției Publice);
- componență; organizare; funcționare; competență.

5. Procedura în fața instanței de la Luxemburg:

- procedura ordinară;
- excepții de la normal desfășurare a procedurii ordinare;
- proceduri speciale.

6. Acțiunile introduse în fața Curții de Justiție:

- acțiunea în anulare;
- acțiunea în carență.
- acțiunea în interpretare;
- jurisprudență: Plaumann, 25/62; Codorniu, C-309/89; Extramet, C-358/89; Unión de Pequeños Agricultores, C-50/00 P; Jégo-Quéré, T-177/01 și C-263/02; Jipa, C-33/2007 – prima cerere preliminară introdusă de o instanță din România la CJCE (CJ, în prezent); Dorsch Consult, C-54/96 (1); Firma Foto-Frost, 314/85; CILFIT, C-283/81.

7. Procedura pentru neîndeplinirea obligațiilor asumate de către statele membre prin tratatele institutive și cele modificatoare (procedura de infringement):

- jurisprudență: Franța/Marea Britanie 141/78; Comisia/Irlanda, 248/81; Comisia/Grecia, C-387/97.

8. Implicarea avocaților în soluționarea litigiilor privind libera circulație a mărfurilor în spațiul UE – jurisprudență relevantă:

- mărfurile care beneficiază de libera circulație;
- interzicerea taxelor vamale și a taxelor cu efect echivalent taxelor vamale;
- interzicerea restricțiilor cantitative și a măsurilor cu efect echivalent restricțiilor cantitative;
- excepțiile de la principiul liberei circulații a mărfurilor;
- jurisprudență: Cassis de Dijon, 120/78; Comisia/Danemarca, C-47/88; Fazenda Pública et Ministério Público/Américo João Nunes Tadeu, C-345/93; Comisia/Grecia, C-375/95.

9. Implicarea avocaților în soluționarea litigiilor privind libera circulație a persoanelor și a serviciilor – jurisprudență relevantă

- beneficiarii liberei circulații a persoanelor și a serviciilor; libera circulație a liber-profesioniștilor;
- avocatul european:
  - calitatea serviciilor și competența;
  - probleme financiare (nivelul onorariilor; asistența gratuită; Pactele de Quota litis – onorarii posibile și acțiuni speculative; împărțirea onorariilor, plata altor persoane decât avocați și cum se pot face plăți pentru obținerea de cazuri; protecția fondurilor clienților);
  - relațiile și comunicarea dintre avocați.
- excepțiile de la principiul liberei circulații a persoanelor și a serviciilor;
- dispozițiile Tratatului de aderare a României la UE în materia liberei circulații a persoanelor și a serviciilor;
- jurisprudență: Lawrie Blum, 66/85; Royer, 48/75; Rutili, 36/75.

10. Implicarea avocaților în soluționarea litigiilor privind libera circulație a capitalurilor și plăților – jurisprudență relevantă

- sediul materiei;

- excepții de la principiul liberei circulații a capitalurilor și plăților;
- dispozițiile Tratatului de aderare a României la UE în materia liberei circulații a capitalurilor și plăților.

11. Aspecte jurisprudențiale specifice dreptului concurențial al UE:

- interzicerea înțelegerilor monopoliste între întreprinderi;
- abuzul de poziție dominantă;
- formele de control al comportamentelor întreprinderilor;
- operațiunile de concentrare între întreprinderi.
- statutul întreprinderilor publice;
- regimul ajutoarelor acordate de statele membre;
- monopolurile de stat având caracter comercial.

12. Protecția juridică a mărcii comunitare

14. Căi alternative de soluționare a litigiilor în cadrul dreptului civil și comercial

- Codul de Conduită pentru Mediatori;
- Directiva 2008/52/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind anumite aspecte ale medierii în materie civilă și comercială;
- Cartea verde privind căile alternative de soluționare a litigiilor;
- Cartea verde privind căile alternative de soluționare a litigiilor în cadrul dreptului civil și comercial.

- BIBLIOGRAFIE -

Doctrină:

1. **Craig, Paul; de Búrca, Gráinne**, „Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină”, ediția a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2009;
2. **Cristian Gavalda și Gilbert Parleani**. „Droit des affaires de l'Union Européenne”, 6e édition, Litec, 2010;
3. **Ferréol, Gilles**, „Dicționarul Uniunii Europene”, Ed. Polirom, Iași, 2001;
4. **Fuerea, Augustin**, „Manualul Uniunii Europene”, ediția a V-a, revăzută și adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Editura Universul Juridic, București, 2011;
5. **Fuerea, Augustin**, „Dreptul comunitar al afacerilor”, ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2006;
6. **Jean Paul Jacqué**, „Droit institutionnel de l'Union Européenne”, 4e édition, Dalloz, 2006 ;
7. **Jean-Marc Favret**, „Droit communautaire du marché intérieur”, 6e édition, Gualino Éditeur, Paris, 2009;
8. **Ligneul, Nicolas; Tambou, Olivia**, „Droit européen du marché”, Ellipses, Paris, 2006;
9. **Popescu, R.M.; Dumitrașcu, A.M.; Fuerea, A.**, „Drept comunitar european. Caiet de seminar”, ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2009;
10. **Popescu, Roxana-Mariana**, „Introducere în dreptul Uniunii Europene”, Editura Universul Juridic, București, 2011;
11. **Rideau, Joël**, „Droit institutionnel de l'Union et des Communautés européennes”, 5e édition, L.G.D.J. Paris, 2006.

Culegeri de jurisprudență:

- **Sergiu Deleanu; G. Fabian; C.F. Costaș; B. Ioniță**, „Curtea de Justiție Europeană. Hotărâri comentate”, Editura Wolters Kluwer, București, 2007.

Legislație:

1. Constituția României, republicată;
2. Tratatul de aderare a României la Uniunea Europeană (ratificat prin Legea nr.157/2005);
3. Tratatul de la Lisabona (2007/2009);
4. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiunea consolidată, publicată în Jurnalul Oficial C 326 din 26 octombrie 2012);
5. Tratatul privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată, publicată în Jurnalul Oficial C 326 din 26 octombrie 2012).

Site-uri:

- www.curia.europa.eu – Curtea de Justiție a Uniunii Europene;
- <http://www.cvce.eu/> – European Navigatore;
- www.ier.ro – Institutul European din România;
- <http://beatrice.andresan.ro/p/ag.html>

III. Dreptul european al muncii¹

Tematica va urmări implicațiile dreptului european în domenii precum:

1. Încheierea contractului individual de muncă
2. Conținutul contractului individual de muncă
3. Tipuri de contracte de muncă
4. Modificarea și suspendarea contractului individual de muncă
5. Protecția salariaților la locul de muncă
6. Încetarea contractului individual de muncă
7. Răspunderea în dreptul muncii
8. Partenerii sociali și reprezentanții salariaților
9. Dialogul social
10. Negocierea și contractul colectiv de muncă
11. Conflictul de muncă și jurisdicția muncii
12. Sistemul public de pensii. Specificul pensiei avocaților
13. Concedii și indemnizații de asigurări sociale
14. Alocații

---

¹ Această disciplină poate fi substituită în cadrul centrelor teritoriale de o altă disciplină cu profil european, potrivit opțiunii conducerii centrului și competențelor formatorilor.

D. Modulul IV - "Modulul recapitulativ"

Acest modul intervine după predarea Caietelor de lucrări profesionale și va cuprinde o ultimă întâlnire a cursanților cu formatorii însărcinați cu activitatea tutorială înainte de începerea sesiunii de examen.

Activitatea tutorială din acest modul este destinată întrebărilor pe care le au cursanții, eventualelor noutăți apărute în cadrul legislativ relevant pentru disciplinele din tematică etc.

Modulul IV cuprinde un număr de 28 de ore (câte 4 pentru fiecare disciplină) pe durata a cel mult 7 zile.

PRECIZĂRI:

Anul de pregătire profesională 2013 va cuprinde următoarele modificări:

- stagiarii aflați în anul I de stagiu vor începe modulele aferente anului I în luna mai 2013;
- Activitatea de pregătire în cadrul INPPA se desfășoară în aceeași perioadă indiferent de Centrul teritorial INPPA la care avocatul stagiar este înscris.
- Modulul recapitulativ va preceda susținerea Examenului de absolvire, în cadrul căruia Caietul de lucrări profesionale va fi evaluat distinct.